

Dünya Yaban Hayatı Günü – 3 Mart 2025

Prof. Dr. Ender YARSAN

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi

Farmakoloji ve Toksikoloji Öğretim Üyesi

Yaban Hayatı Koruma Finansmanı: İnsanlara ve Gezegene Yatırım

20 Aralık 2013 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 68. Toplantısında; yaban hayatının önemine dikkat çekmek amacıyla, Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmesi'nin (CITES) 1973 yılında imzalandığı gün olan 3 Mart "**Dünya Yaban Hayatı Günü**" olarak ilan edilmiştir. Gezegenimizin sahip olduğu yabani bitki ve hayvan türlerine dikkat çekmek ve koruma çabaları hakkında farkındalık yaratmak için oluşturulmuş olan bu gün ülkemizde de kutlanmaktadır.

Her yıl farklı bir tema ile kutlanan Dünya Yaban Hayatı Günü'nde, nesli tükenmekte olan türler, habitat kaybı, kaçak avcılık ve iklim değişikliği gibi konular ele alınır. Bu gün, doğal yaşamın korunması için küresel çapta iş birliği ve eylem çağırısı yapmak için bir fırsat sunar. Dünya Yaban Hayatı Günü, sadece yabani türlerin değil, aynı zamanda insanların refahı ve gezegenin sağlığı için de kritik öneme sahip olan ekosistemlerin korunmasına odaklanır. Bu gün, doğayı koruma çabalarını desteklemek ve gelecek nesillere daha sağlıklı bir dünya bırakmak için önemli bir adımdır.

Yaban hayatı denilince; doğada serbest olarak yaşayan, evcil olmayan, insan müdahalesinden tamamen veya kısmen uzak yaşayan bütün canlılar anlaşılmaktadır. Yaban hayatı esas olarak bitki ve hayvan topluluklarının oluşturduğu birlikteliktir. Günümüzde özellikle çok avlanılan kuş, memeli ve balık türlerine öncelik veren, nesli tehlikede veya tükenmekte olan hayvan türlerini kapsayan bir anlayıştır. Bilinen hayvan türlerinin yaklaşık ¾'ünü içeren en önemli hayvan gruplarını oluşturan omurgasızlar ise, hayvanlar aleminin en geniş kısmı olmasına karşın yaban hayatı denilince en son akla gelmektedirler. Omurgasızlar içerisinde böcekler sınıfı da özel bir yer tutmaktadır. Yaban hayatını etkileyen faktörler arasında; yasadışı avcılık, küresel iklim değişikliği, nüfus artışı, çevre kirliliği, habitatların yok olması, parçalanması ve bölünmesi, hastalıklar, doğal afetler ve sahipsiz hayvanlar, arazi kullanımının değişmesi, yoğun tarım gübresi ve kimyasal ilaç kullanımı özellikle ifade edilebilecek hususlardır.

Türkiye, 12.000 civarında bitki türü, 20.000'in üzerinde omurgasız türü ve 1.500'ün üzerinde omurgalı türüne sahiptir. Yurdumuzda 2022 yılı itibarıyla yaban hayvanı tür sayısı 785 olarak belirlenirken bunlardan 154 türün memeli, 490 türün kuş ve 141 türün sürüngen olduğu kayıt altına alınmıştır. Yaban hayvanı türleri içinde 10 memeli ve 100 kuş olmak üzere toplam 110 tür av hayvanı olarak tespit edilirken memelilerden 123, kuşlardan 386 ve sürüngenlerden 141 tür olmak üzere toplam 650 tür Tarım ve Orman Bakanlığınca koruma altına alınmıştır.

Yaban hayatına yönelik fauna ve floraya ait 30.000'e yakın türün yok olma tehlikesi altında olduğu ve savunmasız durumda olduğu bilinmektedir. Bunlardan 8.400'ün üzerinde tür, ciddi şekilde yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır, dolayısıyla yaban hayatı korumak için finansman konusu da son derece önemli hale gelmiştir. Yaban hayatı koruma finansmanı, vahşi doğada bitki ve hayvan türlerini korumak ve dünya çapında tüm ekosistemleri ve toplulukları ayakta tutan gezegenimizin biyolojik çeşitliliğinin korunmasına katkıda bulunmak noktasında özellikle değerlendirilmelidir.

2025 yılında, Dünya Yaban Hayatı Günü teması "**Yaban Hayatı Koruma Finansmanı: İnsanlara ve Gezegene Yatırım**" olarak belirlenmiştir. 2025 yılı ayrıca CITES'in yürürlüğe girmesinin 50. yıl dönümü ile de aynı zamana denk gelmiştir.

Son ağaç kesildiğinde, Son nehir kurduğunda, Son balık avlandığında; İşte o zaman paranın yenmediğini anlayacaksınız. Kızılderili Atasözü...